

Projekto

“Atsigręšk į romus: inovatyvios romų
dalyvavimo darbo rinkoje priemonės”

partnerio VšĮ “SOPA” veiklų ataskaita

2009 m. balandis - 2012 m. balandis

Projekto Nr. VP1-1.3-SADM-02-K-01-045

Ivadas

Projektas „Atsigręšk į romus“ buvo didelis iššūkis mūsų organizacijai dėl daugelio priežasčių.

Pirmiausia, tai buvo pirmas stambus Europos socialinio fondo projektas, kuriam įgyvendinti prireikė net trejų metų. Per tuos metus reikėjo išmokti bendradarbiauti su darbuotojais iš skirtingų institucijų, spręsti įvairias numatytas ir nenumatytas situacijas, derėtis su darbdaviais, dokumentuoti atliktą darbą pagal dažnai besikeičiančius Europos socialinio fondo agentūros reikalavimus. Paradoksalu, bet praėjus trims projekto metams supratome, jog darbas su romais tik prasideda, ir jų integracijai reikėtų skirti kur kas ilgesnį laikotarpį nuoseklaus ir kompleksinio darbo.

Antra, projektą įgyvendinome bene pačiu nepalankiausiu – ekonominio sunkmečio - laikotarpiu. Nuo projekto parengimo iki jo įgyvendinimo pradžios praėjo beveik metai, per kuriuos stipriai pablogėjo ekonominė situacija šalyje - krizės sąlygomis daug įmonių užsidarė ar sumažino darbuotojų skaičių, drastiškai išaugo nedarbas, sumažėjo valstybės finansavimas socialinėms reikmėms. Romų įdarbinimas šiame kontekste daugeliui atrodė kaip beviltiškas užsiėmimas. Neretai ir mums patiems atrodė, kad tokiomis sąlygomis jokių rezultatų pasiekti nebus įmanoma.

Trečia, mūsų įdarbinimo tarpininkams teko iš labai arti pažinti tikslinę grupę – romų bendruomenės narius, apie kuriuos daug kas turi tvirtą (neigiamą) nuomonę, tačiau mažai kas iš tikrųjų pažįsta. Įdarbinimo tarpininkai tiesiogiai susidūrė su sunkumais, apie kuriuos prieš tai žinojome tik teoriškai – su mažaraščiais suaugusiais, skurde gyvenančiais, varomais iš būsto, nelegaliais būdais užsidirbančiais, tarsi „anapus“ mūsų visuomenės gyvenančiais žmonėmis.

Teko susidurti su tiesioginės ir netiesioginės diskriminacijos atvejais darbo rinkoje. Tačiau matėme, jog galima nuostatas ir keisti - ir ne tik darbdavių apie romus. Keitėsi ir kai kurių romų požiūris į darbdavius, kai paaiškėjo, jog ne visi darbdaviai yra priešišškai nusiteikę romų atžvilgiu.

Rezultatų pasiekti pavyko ne vien SOPA, bet jungtinėmis visų projekto partnerių, bei, svarbiausia, pačių romų pastangomis. Projektas susilaukė didesnio nei tikėtasi romų susidomėjimo – pirminį norą mokytis ar ieškoti darbo išreiškė 126 romai, pas įdarbinimo tarpininkus atvyko 87 romai. Šie skaičiai – atsakas tvirtinantiesiems, jog romų negalima integruoti, nes „jie patys to nenori“. Vis dar tikime, jog situaciją galima keisti, tik reikia laiko, tinkamų priemonių ir nuoseklaus darbo. O labiausiai – noro suprasti ir priimti kitokius mūsų visuomenės narius.

Jurgita Kuprytė, VšĮ „SOPA“ direktorė

Projekto „Atsigręšk į romus“ pagrindinis tikslas buvo sukurti romų įtraukimo į darbo rinką ir dalyvavimo visuomenėje priemonių kompleksą, kuris padėtų ne tik įsidarbinti, bet ir išsilaikyti darbo vietoje.

Šiam tikslui pasiekti buvo sukurtas individualių paslaugų romams teikimo modelis, pagal kurį dirbti buvo apmokyti specialistai: socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų asistentai – romai ir įdarbinimo tarpininkai. Romų užimtumui didinti buvo taikomos tarpininkavimo įsidarbinant ar pradedant verslą paslaugos, teikiama struktūruota individuali pagalba – mokymas darbo vietoje, socialinių įgūdžių lavinimas, kita reikalinga socialinė pagalba romų šeimoms. Projekto metu buvo siekiama formuoti palankią darbdavių ir visos visuomenės nuomonę apie romų dalyvavimą visuomenės gyvenime.

Projektą finansavo Europos socialinis fondas.

Projekto vykdymui buvo sukurta partnerystė:

- Pareiškėjas - Jungtinių Tautų vystymo programa Lietuvoje
- Projekto partneriai:
- VŠĮ „Romų visuomenės centras“
 - VŠĮ „SOPA“
 - Vilniaus miesto savivaldybės biudžetinė įstaiga Socialinės paramos centras

Projekto trukmė: 2009 m. kovas - 2012 m. balandis

VŠĮ „SOPA“ šiame projekte buvo atsakinga už šias veiklas:

- Įdarbinimo modelio parengimas ir komandos apmokymas
- Įsidarbinimo paslaugų teikimas
- Romų kvalifikacijos mokymų organizavimas
- Verslumo įgūdžių lavinimas
- Tolerantiškos darbo aplinkos skatinimas

Prie projekto dirbo visas VŠĮ „SOPA“ kolektyvas, kuris per trejus projekto metus ne kartą pasikeitė. Tiesiogines veiklas su romais vykdė įdarbinimo tarpininkai Inga Šukaitienė, Olga Baliukonienė (nuo 2010 m. lapkričio), Arnoldas Blumberg (iki 2011 m. birželio), Nerijus Mocevičius (iki 2010 m. lapkričio), Agnė Čepelytė (nuo 2011 m. lapkričio mėn.), projektų vadovė Lina Jankauskienė (nuo 2011 m. spalio), metodines priemones kūrė, vykdė mokymus darbuotojams ir darbdaviams vyr. įdarbinimo tarpininkės Aiva Salatkienė ir Jurgita Kuprytė.

Paslaugos tikslinei grupei

Romų nedarbas yra susijęs su kitomis socialinėmis problemomis, tokiais kaip neraštingumas, socialinė atskirtis, skolos, stigmatizacija, bendrųjų darbinių ir socialinių įgūdžių stoka, tinkamos kvalifikacijos neturėjimas, lietuvių kalbos nemokėjimas, artimųjų pasipriešinimas darbo paieškai ir kt. Su šiais sunkumais teko susidurti įdarbinimo tarpininkams, teikusiems paslaugas bedarbiams romams. Pradėjus įdarbinimo procesą dažnai kildavo nenumatytos kliūtys, kurioms įveikti buvo pasitelkta tiek visa projekto darbuotojų komanda (socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų asistentai - romai), tiek išoriniai ekspertai. Su kiekvienu projekto dalyviu buvo dirbama individualiai, atsižvelgiant į asmens poreikį socialinėms paslaugoms, mokymams, įdarbinimui esamu momentu.

Tarpininkavimo į(si)darbinant rezultatai

Per tris projekto įgyvendinimo metus veiklose dalyvavo daugiau nei šimtas romų iš Vilniaus miesto ir Eišiškių (Šalčininkų rajonas).

Bendromis įdarbinimo tarpininkų, partnerių ir pačių bedarbių romų pastangomis darbo vietos buvo surastos 37 romų tautybės bedarbiams tokiose srityse kaip valymas, statybos, siuvimas, automobilių plovimas, viešasis maitinimas ir kt. 2009 metais sudarytos 2 darbo sutartys; 2010 m. įsidarbino 7 asmenys; 2011 m. – 23 asmenys ir 2012 m. – 2 asmuo. 2 projekto dalyviai išsiėmė verslo liudijimus, 1 įstojo mokytis į profesinę mokyklą. Dalis projekto dalyvių aktyviai ieško darbo iki šiol ar rengiasi stojamiesiems egzaminams ir planuoja savo lėšomis tęsti mokslus.

*Nuoširdžiai dėkojame visoms
įmonėms ir organizacijoms,
dalyvavusioms projekto veiklose.*

Ypatingai norime padėkoti

***Vilniaus universiteto
botanikos sodui,***

UAB "Švaros biuras"

UAB "Decida"

UAB "Judėjimo kryptis"

UAB "Fast Foods Group"

UAB "Eitinit"

*Šios įmonės vykdė mokymus
romams darbo vietose bei
įdarbino projekto dalyvius
mokymams pasibaigus.*

Sėkmės istorija

Į įdarbinimo tarpininką kreipėsi 50 m. romas, ilgalaikis bedarbis, kurį nukreipė socialinė darbuotoja iš partnerių organizacijos. Pirmas įdarbinimo tarpininko uždavinys buvo išsiaiškinti šio asmens poreikius bei galimybes darbo rinkoje. Jau pirmojo susitikimo metu išaiškėjo, jog žmogui skubiai reikia darbo, kadangi šis neturėjo nei pajamų, nei gyvenamosios vietos – gyveno po tiltu. Kartu su klientu buvo sudarytas veiksmų planas ir nuspręsta, kad realiausia ir greičiausia galimybė įsidarbinti – viešieji darbai. Klientui buvo išaiškinta, kad šis darbas yra laikinas, kol bus surastas nuolatinis. Įdarbinimo tarpininkui bendradarbiaujant su Darbo birža jau kitą savaitę klientas pradėjo dirbti viešuosius darbus kiemsargio pareigose. Gavęs pirmą atlygį romas įstengė išsinuomoti kambarį ir jo gyvenimo sąlygos pagerėjo. Kadangi klientas dirbo atsakingai ir kruopščiai, darbdavė jį parekomendavo kitai įmonei, kuri šį asmenį priėmė nuolatiniam darbui. Klientui įsidarbinus, įdarbinimo tarpininkas komunikavo su darbdaviais, lankėsi darbo vietoje, sprendė darbe iškilusias problemas.

Karjeros konsultavimas

Pirmųjų individualių konsultacijų metu buvo aiškinamasi ieškančiųjų darbo romų poreikiai, pomėgiai, įvertinami gebėjimai, įsidarbinimo trukdžiai, patirtis ieškant darbo, sudaromas individualus įsidarbinimo planas bei teikiamos konsultacijos karjerai siekiant sėkmingo projekto dalyvio įsidarbinimo. Siekiant kuo tinkamesnio dalyvių pasirinkimo buvo naudojamos įvairios priemonės: atliekamos įvairios užduotys tiek individualiai, tiek mažose grupelėse, pristatoma vaizdinė medžiaga (įvairių darbo vietų nuotraukos ir filmuota medžiaga), organizuojami vizitai į įmones. Kai kurie projekto dalyviai vyko į Litexpo parodų rūmuose vykusią Karjeros mugę.

Sėkmės istorija

20 m. vaikas iš Eišiškių, informuotas socialinio darbuotojo padėjėjo apie vykdomus verslumo mokymus, atvyko su tikslu sužinoti, kaip kurti savo verslą. Individualių konsultacijų metu įdarbinimo tarpininkas išsiaiškino, kad projekto dalyvis bandė stoti į Medicinos fakultetą Vilniaus universitete, tačiau neįstojo, bet vis dar norėtų mokytis medicinos aukštojoje mokykloje ir dabar laukia stojamųjų egzaminų. Vaikinui buvo pasiūlytos profesinio orientavimo paslaugos bei pagalba pasirenkant studijų programas:

- Įdarbinimo tarpininkui įvertinus situaciją ir pradėjus aktyviau dirbti su klientu išaiškėjo, jog bendrajame priėmime į aukštąją mokyklą vaikas net nebuvo sudalyvavęs dėl informacijos stokos, o buvo tik pateikęs prašymą stoti į mokamą vietą, tačiau studijoms pinigų neturėjo.
- Konsultacijų su įdarbinimo tarpininku metu vaikas suprato, jog medicina nėra ta sritis, kurioje jis galėtų realizuoti save, tačiau verslo administravimas ar verslo vadyba yra tos sritys, kuriose jis norėtų gilinti savo žinias toliau.
- Vaikas buvo laikęs tik vieną valstybinį brandos egzaminą iš 3 privalomų stojant į šią specialybę.
- Nuspręsta, kad norint siekti tolimesnių tikslų, būtina perlaikyti matematikos ir istorijos valstybinius brandos egzaminus.
- Drauge su įdarbinimo tarpininku buvo sudarytas mokymosi planas, ieškota būdų, kaip galima būtų tinkamai pasiruošti brandos egzaminams.
- Klientui pasiūlyta projekto lėšomis mokytis matematikos valstybiniams brandos egzaminams korepetitoriaus paslaugas teikiančioje įmonėje, o istorijos egzaminui vaikas ruošėsi savarankiškai, geranoriškai padedant buvusiems mokyklos mokytojams.
- Sekantis žingsnis buvo aukštesniosios ar aukštosios mokyklos pasirinkimas. Projekto dalyvis kartu su įdarbinimo tarpininku nuvyko į Karjeros mugę'12 Litexpo parodų rūmuose, kurios metu susitiko su aukštųjų ir aukštesniųjų mokyklų, kuriose yra verslo vadybos ar verslo administravimo specialybės, administracijos atstovais ir studentais, išsiaiškino siūlomas sąlygas ir pasirinko labiausiai tinkantį variantą: Vilniaus kooperacijos kolegiją.

Vykstant šiems svarbiems žingsniams, projekto dalyvis taip pat aktyviai dalyvavo verslumo mokymuose, kurių metu parengė verslo planą vaistažolių perdirbimo veiklai vykdyti. Dalyvis teigė esąs labai patenkintas, nes vos įgijęs trūkstamas teorines verslo administravimo žinias aukštesniojoje mokykloje, galėsias imtis jau paruošto verslo plano įgyvendinimo.

Tikslinės grupės įgalinimas ir darbo paieška

Atlikus įvertinimą, projekto dalyviams buvo kryptingai ieškomos darbo vietos ar tinkamos mokymų programos darbo rinkos, profesinėse, aukštosiose mokyklose ar darbo vietose.

Didelis dėmesys buvo teikiamas romų įgalinimui, siekiant kuo aktyvesnio pačių jų įsitraukimo į darbo pasaulį, buvo ugdomas jų gebėjimas priimti sprendimus, pasirūpinti savimi ir savo šeimos gerove, o įdarbinimo tarpininkas teikė lydimąją pagalbą darbo paieškos procese, padėdamas bedarbiams atlikti informuotus pasirinkimus.

Projekto metu buvo organizuotos individualios ir grupinės konsultacijos, kurių metu buvo gvildenamos tokios temos kaip bendravimas ir bendradarbiavimas darbe; konfliktai ir jų sprendimo būdai; kritikos priėmimas; darbdavių keliami reikalavimai, darbo rinkos apžvalga; galimybės darbo rinkoje; mokymų darbo vietoje pobūdis ir tikslas.

Darbo paieška projekto dalyviams buvo vykdoma individualiai atsižvelgiant į konkretaus žmogaus dabartinę situaciją ir gebėjimus, buvo dirbama su visa dalyvio šeima, siekiant surasti ir pasiūlyti geriausius sprendimus.

Sėkmės istorija

20 m. romė kreipėsi į įdarbinimo tarpininką prašydama surasti darbą. Paaiškėjus, jog klientė augina pusės metų vaiką, iškilo klausimas, ar ji sugebės dirbti ir prižiūrėti vaiką. Šiuo atveju įdarbinimo tarpininko uždavinys buvo surasti išeitį iš šios padėties, mat šeimai trūko pinigų ir darbas tikrai buvo reikalingas. Klientė turėjo darbo patirties, todėl buvo apsisprendusi dirbti pati, o vyrui planavo prižiūrėti vaiką. Tokį apsisprendimą lėmė dar ir romų kultūriniai ypatumai (moterys dirba, o vyrai sėdi namuose). Įdarbinimo tarpininkas aiškinosi, ar tikrai vyras sugebės prižiūrėti vaiką ir ar klientė sugebės dirbti pilną darbo dieną. Į individualią konsultaciją buvo pasikviestas vyras. Jos metu buvo aiškinamasi vyro poreikiai. Vėliau, suorganizavus susitikimą trise, buvo nuspręsta, kad darbo paieškos bus vykdomos vyrui. Po komunikavimo su keliomis įmonėmis, įdarbinimo tarpininkas pasiūlė vyrui mokymosi vietą autoplovykloje. Po dviejų mokymosi darbo vietoje mėnesių klientui buvo pasiūlyta dirbti šioje plovykloje.

Bendradarbiavimas su darbdaviais

Visą projekto laikotarpį kryptingai dirbome su darbdaviais. Ieškodami galimų darbo vietų romams įdarbinimo tarpininkai komunikavo daugiau kaip su 400 įmonių atstovais. Darbdaviams buvo teikiama informacija apie vykdomą projektą ir darbo ieškančius romus, buvo komunikuojama dėl vizitų į įmones, tikslinės grupės apmokymų darbo vietose, įdarbinimo, darbo sąlygų pritaikymo.

Pradėjus projekto dalyviui mokytis darbo vietoje ar dirbti įdarbinimo tarpininko darbas nesibaigdavo: ir toliau buvo komunikuojama tiek su pradėjusiu dirbti romu, tiek su darbdaviais, siekiant išspręsti kylančius sunkumus ir padėti projekto dalyviui sėkmingai įsitvirtinti darbo vietoje.

Darius Guginis, UAB „Judėjimo kryptis“ direktorius

„Smagu, kad yra organizacijų, besirūpinančių tautinių mažumų atstovais, ypač romais. Situacija darbo rinkoje sudėtinga ir susirasti darbą be tam tikro išsilavinimo ir rekomendacijų beveik neįmanoma, dar egzistuoja visuomenėje netolerantiškumas šios tautybės žmonėms. Bet aš manau, kad „ledai pralaužti“, bent mūsų įmonėje. Po mokymų 1 žmogus liko nuolatiniam darbui.“

„Visko pasitaiko per tuos mokymus, išaiškėja, ar dalyvis nori dirbti apskritai. Mokymų metu pasikeitė 2 mokiniai, bet dar nepraradom vilties išsiugdyti sau tinkamą darbuotoją. Nemaža problema yra ta, kad šios tautybės žmonės paprastai turi žemą išsilavinimą ir neturi jokios darbo patirties, todėl jiems labai svarbus palaikymas ir iš šeimos narių, ir iš „SOPA“ specialistų. Norėtusi daugiau tolerancijos iš šeimos narių, nes neretai jie atvažiuoja į mokinio darbo vietą ir sprendžia pašalinius klausimus.“

Asta Aleksienė UAB „Volnata“ direktorė

Kvalifikacijos kėlimas

Romai paprastai negali pasinaudoti darbo biržos siūlomais mokymais bedarbiams, kadangi jie neatitinka biržos keliamų reikalavimų turėti tam tikrą išsilavinimo lygį. Įgyvendinant projektą dvylikai projekto dalyvių buvo suorganizuoti kvalifikacijos kėlimo mokymai įvairiose mokymo įstaigose. Tam, kad projekto dalyviai sėkmingai baigtų mokymus, reikėjo nemažų įdarbinimo tarpininkų pastangų. Tarpininkai mokymosi pradžioje lydėjo dalyvius į mokymosi įstaigas, turėjo informuoti apie transporto maršrutus, kiekvieną rytą patikrinti, ar dalyvis laiku nuvyko į mokymosi vietą, koordinuoti, jog dalyvis turėtų visas mokymuisi reikalingas priemones, aiškintis ir spręsti iškilusias problemas, motyvuoti nemesti mokslų dėl pirmos iškilusios kliūtis.

Džiaugiamės, kad pusė besimokiusiųjų dalyvių sėkmingai baigė kvalifikacijos kėlimo mokymus, išlaikė visus reikalingus egzaminus ir gavo pažymėjimus:

- 2 projekto dalyvės įgijo kirpėjo kvalifikaciją
- 1 projekto dalyvis įgijo CE kategorijos vairuotojo pažymėjimą
- 1 projekto dalyvė sėkmingai baigė socialinio darbuotojo padėjėjo programą Vilniaus Žirmūnų darbo rinkos mokymo centre ir įgijo pažymėjimą
- 1 projekto dalyvis lankė kursus ūkininko pažymėjimui gauti ir išlaikė egzaminus. Planuoja registruoti savo ūkį.

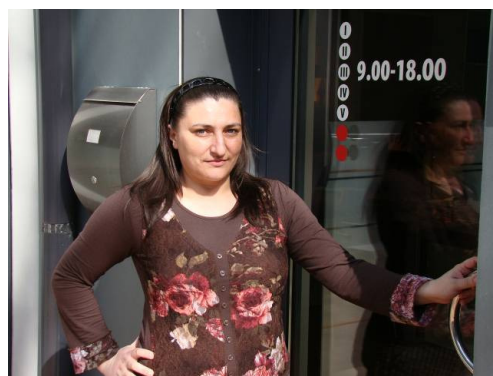

Sėkmės istorija

Romė po nesėkmingo stojimo į Vilniaus kolegiją į socialinio darbuotojo specialybę nutarė paprašyti mūsų pagalbos. Buvo nutarta padėti jai baigti socialinio darbuotojo padėjėjo kursus ir atlikti praktiką ligoninėje, ir taip užsitikrinti papildomus balus stojant dar kartą. Projekto metu ji buvo nusiųsta į socialinio darbuotojo padėjėjo kursus Vilniaus Žirmūnų darbo rinkos mokymų centre, o praktiką labai sėkmingai atliko Antakalnio universitetinėje ligoninėje. Mergina planuoja stoti į kolegiją.

Mokymai darbo vietoje

Projekto metu nemažai dalyvių dalyvavo mokymuose darbo vietose. Šią laipsniško įvedimo į darbo rinką priemonę vertiname kaip ypatingai sėkmingą. Mokymų metu romai turėjo galimybę įgyti darbui reikalingų įgūdžių, susipažinti su darbo aplinka, ugdyti bendruosius darbinius įgūdžius: atsikelti anksti ryte, atvykti į darbą laiku, pranešti dėl neatvykimo, bendrauti ir bendradarbiauti su kolegomis. Suradus mokymo vietas, įdarbinimo tarpininkų darbas nesibaigė, projekto dalyviams ir toliau buvo teikiama lydimoji pagalba: įdarbinimo tarpininkas komunikavo su tiesioginiais vadovais įmonėse, teikė pagalbą, iškilus nesklandumams, aiškino projekto dalyviams darbe nesuprastas užduotis ar ugdė darbui reikalingus gebėjimus. Tokiuose mokymuose dalyvavo 23 romai, iš jų mokymams pasibaigus įsidarbino 12 projekto dalyvių.

Sėkmės istorija

Į įdarbinimo tarpininką kreipėsi 27 m. romas, ilgalaikis bedarbis, turintis 10 klasių išsilavinimą. Pirmųjų susitikimų metu įdarbinimo tarpininko uždavinys buvo išsiaiškinti kliento poreikius, pageidavimus darbui bei galimybes darbo rinkoje. Išaiškėjo, jog klientas turi darbo patirties statybose bei norėtų šioje srityje dirbti, tačiau buvo žiemos laikotarpis ir greitai surasti darbą statybos sektoriuje praktiškai buvo neįmanoma. Siekdama motyvuoti klientą, įdarbinimo tarpininkė pasiūlė lankyti socialinių įgūdžių formavimo mokymus, kurių metu klientas tobulino savo lietuvių kalbos žinias bei bendravimo įgūdžius. Tuo pačiu metu buvo gilinamasi į jo galimybes darbo rinkoje: įdarbinimo tarpininkė, siekdama kuo geriau pažinti dalyvį, lankėsi užsiėmimuose, organizavo individualius susitikimus, kurių metu detaliau aiškinosi dalyvio poreikius ir ieškojo galimybių darbo rinkoje. Per tris mėnesius, kol klientas lankė socialinių įgūdžių mokymus, buvo:

- išsiaiškinta, kad klientas labai norėtų ir galėtų dirbti žirgyne
- susisiepta su keleto Vilniaus žirgynų darbuotojais, derėtasi dėl galimybių
- susitarta dėl mokymų darbo vietoje viename žirgyne

Pasibaigus socialinių įgūdžių mokymas, projekto dalyvis pradėjo dirbti žirgyne kaip mokinys. Mokymai darbo vietoje truko 2 mėnesius, jų metu įdarbinimo tarpininkas nuolat komunikavo tiek su pačiu klientu, tiek su įmonės vadovais, padėjo spręsti kylančias problemas. Du mokymosi mėnesius projekto dalyvis kartu su specialistų pagalba lavino darbui reikalingus gebėjimus. Vadovas buvo patenkintas romo darbu, tad po mokymų su klientu buvo sudaryta neterminuota darbo sutartis.

Verslumo įgūdžių skatinimas

2011 m. pabaigoje buvo pradėti verslumo mokymai, skirti romams, norintiems pradėti individualią veiklą. Mokymams vesti samdoma lektorė iš Žirmūnų darbo rinkos mokymo centro. Mokymų programa apėmė tokias temas kaip verslo planavimas, verslo idėjų bei praktinių realizavimo galimybių įvertinimas, tinkamų verslo formų parinkimas, rizikų įvertinimas, teisinio veiklos reglamentavimo aspektai, mokesčių apskaičiavimo ir mokėjimo ypatybės ir pan. Dalyviams buvo teikiamos individualios konsultacijos, siekiant padėti plėtoti verslo planus ir padėti įveikti kliūtis. Verslumo įgūdžių skatinimo veikloje dalyvavo 14 romų.

Per ganėtinai trumpą laiką pasiekti neblogi rezultatai: du projekto dalyviai išsiėmė verslo liudijimus ir taip legalizavo savo vykdytas veiklas, viena projekto dalyvė aktyviai įsitraukė į asociacijos „Romų integracijos namai“ steigimą (asociacija įsteigta 2012 m. vasario mėn.), vienas projekto dalyvis gavo ūkininko pažymėjimą ir planuoja ūkio registravimą; vienas mokymų dalyvis nusprendė žinias gilinti aukštojoje mokykloje ir ateityje imtis vaistažolių verslo. Padidėjo ir kitų verslumo veiklos dalyvių motyvacija imtis kažkokios veiklos: dvi dalyvės ieško galimybių pradėti verslą (viena - steigti kebabinę, kita - imtis manikiūrininkės veiklos), du dalyviai išvyko į Didžiąją Britaniją, kur aktyviai ieško darbo.

„Dalyvavimas projekte man ne tik padėjo suprasti, ką norėčiau gyvenime veikti, bet ir padėjo save realizuoti. Pirma, turėjau galimybę lankyti verslumo kursus, kuriuose įgijau daug žinių, parašiau savo verslo planą ir kartu supratau, jog kurti verslą yra sudėtingas dalykas, reikalaujantis daug pastangų; antra, esu be galo dėkingas, kad projekto lėšomis galiu ruoštis valstybiniais egzaminams, kuriems pačiam būtų sunku pasiruošti. Šis projektas taip pat išmokė mane savarankiškumo, projekto darbuotojai suteikė daug naudingos informacijos, už ką esu jiems nuoširdžiai dėkingas.“ Michailas

Tolerantiškos darbo aplinkos skatinimas

Tyrimų duomenimis, viena pagrindinių romų nedarbo priežasčių – neigiamas darbdavių ir darbuotojų požiūris į šią tikslinę grupę. Siekiant sėkmingo romų įtraukimo į darbo rinką svarbu įtikinti darbdavius priimti darbuotojus iš netradicinės kultūrinės terpės, sudaryti prielaidas personalo įvairovei bei formuoti tolerantišką darbo aplinką. Šiuo tikslu parengėme įvairovės mokymų programą įmonių darbuotojams bei organizavome mokymus, kurių tikslas suteikiant informaciją apie “kitokius” bendradarbius, laužyti neigiamas nuostatas, stereotipus, gerinti darbo klimata.

„Įvairovė įmonėse: kaip pritraukti ir išlaikyti skirtingus darbuotojus“ –

mokymų programa, skirta įmonių atstovams, personalo vadovams, siekiantiems kurti darbe tolerantišką ir atvirą skirtingiems darbuotojams darbo aplinką.

Seminarai įmonių atstovams

2011 m. organizavome 4 seminarus darbdaviams, kuriuose buvo kalbama apie darbuotojų įvairovės naudą įmonėms, diskriminacijos netoleravimą darbo santykiuose, žemesnės kvalifikacijos darbuotojų atranką ir motyvavimą.

Seminarų metu įmonių atstovams buvo siūloma diegti įmonėse nediskriminavimo politiką, adaptuoti darbo vietas „kitokiems darbuotojams“, buvo supažindinama su tarpininkavimo įdarbinant veikla, jos privalumais siekiant palengvinti romų įsidarbinimo procesą ir padėti jiems išsilaikyti darbo vietoje. Pasidalinti teigiama patirtimi į seminarą buvo kviečiami darbuotojai ir darbdaviai iš įmonių, kuriose jau dirba romai.

Renginio dalyvių nuomonės apie tai, kas labiausiai patiko seminare:

„Praktinės užduotys, seminaro tema atitiko darbą“

„Diskusijos apie darbuotojų priėmimą į darbą“

„Konkretumas, neformalus bendravimas“

„Lengvas, betarpiškas bendravimas“

„Pavyzdžiai, praktinės užduotys, aiški ir įdomi informacija“

„Temos aktualumas, paprastas dėstymas“

„Šio seminaro metu labiausiai patiko praktinės užduotys.“

Šių užduočių metu galima buvo dalyviams pasireikšti, padiskutuoti, pasiginčyti.“

„Įvairūs seminare taikomi metodai, temos aktualumas“

Seminaruose dalyvavo 38 įmonių atstovai. Dalyviai gana aukštai įvertino organizuotus seminarus (vidutiniškai 3-4 balai iš 4).

Seminarų metu užmegzti kontaktai neretai vėliau peraugo į bendradarbiavimą įdarbinant romus ar organizuojant mokymus darbo vietose. Dalis darbdavių tapo aktyviais projekto dalyviais. Džiaugiamės atvirumą romų bendruomenei demonstravusiais darbdaviais, ir tikimės, jog nediskriminavimo ir tolerancijos apraiškos Lietuvoje bus vis dažnesnės. Dėkojame tiems darbdaviams ir darbuotojų kolektyvams, kurie nepaiso vyraujančios neigiamos visuomenės nuomonės apie šią etninę grupę, ir suteikia romams galimybę keisti gyvenimus.

Darbdavių, dalyvavusių projekte, nuomonės

Aurelija Gorelienė, UAB „Fast Foods Group“ regiono direktorė:

„Dalyvaudama romų projekte susipažinau su romų gyvenimo būdu, jų tradicijomis. Kadangi turėjau tikrai gerą mokinę, pasikeitė požiūris į tikslinės grupės atstovus. Užsimezgė geras kontaktas su VŠĮ „SOPA“ darbuotojais. Smagu, kad kiekvienas mokinys yra individualiai prižiūrimas ir reikalui esant, palydimas į darbo vietą, tai ypač svarbu mokymosi pradžioje, nes paprastai romai neturi jokios darbo patirties. Trūkumas yra tas, kad praeina ganėtinai daug laiko, kol sutvarkomi dokumentai (paslaugų pirkimas, apiforminimai, sutarčių surašymas). Toks delsimas išbalansuoja ir darbdavį, ir dalyvį.“

Genadij Tével, UAB „Eitinit“ statybų vadovas :

„Eišiškiešie kitokie romai. Tai mažas Lietuvos miestelis, kur vieni kitus pažįsta, todėl nebuvo problemų atrenkant dalyvius į mokymus darbo vietose. Esu tolerantiškas visoms tautybėms ir neskirstau žmonių pagal rases. Žinau, kad pasitaiko tiesiog nesąžiningų žmonių, nepriklausomai nuo jų odos spalvos. Labai padėjo nuolatinis kontaktas su įdarbinimo tarpininke sprendžiant įvairiausius klausimus, ir socialiniu darbuotoju, kuriuo romai pasitiki. Po pirmųjų mokymų įdarbinti 4 dalyviai nuolatiniam darbui, ir tai pasiteisino, nes mokymosi eigoje visi bendrai stengiamės įdegti kuo daugiau žinių ir profesijos srityje ir bendro elgesio darbe etikos ir normų. Tokių būdų užtikrinamas geresnis busimojo darbuotojo paruošimas.“

Irena Noreikienė, Vilniaus Universiteto Botanikos Sodo direktoriaus pavaduotoja

„Ilgai mažiau, ar pradėti mokymus su šios grupės atstovais, pasitariau ir su bendradarbiais, išgirdau labai skirtingų nuomonių, daugiausiai ne visai tolerantiškų romų atžvilgiu. Po VŠĮ „SOPA“ įdarbinimo tarpininkių paaiškinimo, kiek yra saugus tas mokymosi procesas darbdaviui ir dalyviui, sutikau. Pradžiai buvo visai nebloga, mokinys nevėlavo, stengėsi pasisemti kuo daugiau žinių, gana greitai įsiliejo į kolektyvą. Bėgant laikui supratau, kad darbui su romais reikalingas ilgesnis laikotarpis, nes pasireiškia tokių paprastų darbo etikos normų nepaisymas: neatvykimai į darbą be išpėjimų, ankstesnį išėjimai, kai kurių klausimų sprendimas nepasitarus su praktikos vadovu. Visus tuos klausimus išsprendus bendrai su socialiniais darbuotojais ir įdarbinimo tarpininkėmis, mokymosi dalyvis buvo priimtas nuolatiniam darbui. Iš savo pusės norėčiau pasakyti, kad puiku, kad dirba tokios nevyriausybinių organizacijų, kurios individualiai padeda kiekvienam tikslinės grupės atstovui, padeda įsidarbinti ir prižiūri jį darbo vietoje.“

Įdarbinimo modelio parengimas

Įgyvendindami projektą sukūrėme 3 metodines priemones, skirtas su romais dirbantiems specialistams. Priemonės buvo parengtos remiantis praktine darbo projekte patirtimi bei užsienio partnerių „Picos BV“ iš Nyderlandų ir „IQ Roma service“ iš Čekijos patirtimi.

„Metodinės rekomendacijos įdarbinimo specialistams“. Leidinyje apžvelgiama romų bendruomenės Lietuvoje situacija, pristatoma remiamo įdarbinimo samprata, principai ir etapai. Daugiausiai dėmesio skiriama įdarbinimo paslaugų darbo ieškantiems romams teikimo eigai.

„Socialinių įgūdžių lavinimo programa“ - pagalbinė priemonė specialistams, dirbantiems su suaugusiais darbingo amžiaus romais, skirta tikslinės grupės socialinių įgūdžių ugdymui.

Socialinių įgūdžių lavinimo programa sudaryta iš 4 modulių:

- „Savęs pažinimas“
- „Darbo rinkos pažinimas“
- „Įsidarbinimo gebėjimų lavinimas“
- „Bendravimo įgūdžių lavinimas“.

Kiekvieną programos priemonę sudaro instrukcijos vedančiajam mokymus, praktinių užduočių aprašymai bei dalomoji medžiaga dalyviams.

„Įdarbinimo specialistų mokymo programa“ - metodinė priemonė, kuri gali būti naudojama apmokant specialistus dirbti pagal remiamo įdarbinimo modelį.

Mokymų programa sudaryta iš 6 modulių:

- „Tarpininkavimas“
- „Vertinimas“
- „Pasirengimas darbo paieškai“
- „Darbo paieška“
- „Įdarbinimas“
- „Pagalba įsidarbinus“.

Leidinyje pateiktos mokymo priemonės, kurias sudaro instrukcijos vedančiajam mokymus, praktinių užduočių aprašymai bei dalomoji medžiaga dalyviams.

Gerosios užsienio praktikos perėmimas. Mokomieji vizitai

Igyvendinant projektą buvo suorganizuoti mokomieji studijų vizitai į Nyderlandus ir Čekiją, kuriuose dalyvavo ir VŠĮ „SOPA“ įdarbinimo tarpininkai.

Įdarbinimo tarpininkų vizitai į Nyderlandus

2009 m. gruodžio 7-11 d. įvyko pirmas projekto komandos mokomasis studijų vizitas į Nyderlandus. Šiuo vizito tikslas - susipažinti su romų bendruomenės integracijos organizavimu Nyderlanduose, įvertinti, kokias integracijos priemones būtų galima pritaikyti Lietuvoje, taip pat suplanuoti ateinančius vizitus. Projekto specialistai susitiko su Veldhoven savivaldybės atstovais bei socialiniais darbuotojais. Aptarta darbo su romais specifiška, jų mokymo ir įdarbinimo aktualijos. Komanda apsilankė romų jaunimo socialinės integracijos užsiėmimuose. Vizito metu projekto specialistai svečiavosi

Kaatsheuvel savivaldybėje, susitiko su keliomis organizacijomis ir įmonėmis, kurios specializuojasi sunkiai įdarbinamų žmonių, tarp jų ir romų, integravimu į darbo rinką bei dalyvavo diskusijoje romų integracijos Nyderlanduose tema. Projekto komanda apsilankė įmonėje, kurioje sėkmingai dirba romų tautybės žmonės, susitiko su romų organizacijų platformos Nyderlanduose prezidentu.

2010 metų gegužės 17-20 d. įvyko antras projekto komandos mokomasis studijų vizitas į Nyderlandus. Vizito tikslas – susipažinti su darbo su ilgalaikiais bedarbiais metodais, pasisemti gerosios patirties remiamo įdarbinimo srityje. Projekto specialistai susitiko su keliomis bedarbių įdarbinimo ir reintegracijos organizacijomis bei apsilankė įmonėse, kurios apmoko ir įdarbina ilgalaikius bedarbius, lankėsi Hertogenbosho miesto darbo biržoje. Projekto komanda susitiko su Best savivaldybės socialinės srities specialistu, kuris apmoko darbuotojus, dirbančius su romais. Cappele mieste įvyko komandos susitikimas su Darbo ir pajamų centru bei įdarbinimo įmone, aptartos skolų atsiradimo priežastys ir keliamos problemos, jų sprendimo būdai.

Mokomasis studijų vizitas į Čekijos Respubliką

2011 m. sausio 31 - vasario 4 d. vyko projekto komandos mokomasis studijų vizitas į Čekijos Respubliką. Vizito tikslas - susipažinti su priemonėmis ir metodais, kuriuos taiko užsienio partneriai tiesioginiame savo darbe integruojant romus į darbo rinką.

Partneriai iš Čekijos organizacijos „IQ Roma Servis“ pristatė romų bendruomenės situaciją Čekijoje, Pietų Moravijoje ir Brno mieste.

Buvo apsilankyta vieninteliame Europoje romų muziejuje, supažindinta su Čekijos romų istorija, holokaustu II Pasaulinio karo metais, romų kultūra ir tradicijomis.

Partneriai organizavo susitikimą su romų valdomos statybų įmonės savininkais ir vadovais. Įmonėje, kuri veikia daugiau nei dešimt metų, šiuo metu dirba apie 50 darbuotojų, iš jų dauguma romai.

Čekijos partneriai pristatė *Etniškai draugiško darbdavio* ženklą bei organizavo vizitą į tokį ženklą gavusią įmonę, kurioje šiuo metu dirba apie 800 įvairių tautybių žmonių. Įmonės atstovai parodė gamybos procesą, supažindino su darbo vietomis. Apsilankyta darbo biržoje, konsultavimo ir įdarbinimo centre, kuriame susipažinta su praktine konsultantų veikla.

Darbuotojų kvalifikacijos kėlimas

Įvadiniai mokymai

VŠĮ „SOPA“ organizavo visos projekto komandos įvadininius mokymus, kuriuose dalyvavo darbuotojai iš visų projekto partnerių organizacijų - įdarbinimo tarpininkai, socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų asistentai. Mokymų tikslas - apmokyti komandą sistemingai dirbti pagal parengtą įdarbinimo modelį, teikti kompleksines įdarbinimo ir socialines paslaugas tikslinei grupei. Mokymų metu specialistai buvo supažindinti su tarpininkavimo įdarbinant veikla, remiamo įdarbinimo modeliu, tarpkultūrinio darbo ypatumais, buvo simuliuojamos įvairios darbinės situacijos, organizuojamos diskusijos aktualiais klausimais.

Komandos mokymai

Projekto metu buvo organizuoti trys projekto komandos mokymai, kuriuose kėlėme savo kvalifikaciją bei stiprinome komandinį darbą. Mokymus organizavo „Primum Esse“ specialistai.

2009 m. lapkričio 16-17 d. Dubingiuose vyko komandos mokymai „Efektyvus komandinis darbas“, kuriuose dalyvavo visi projekto darbuotojai, tarp jų ir VŠĮ „SOPA“ įdarbinimo tarpininkai. Šių mokymų metu buvo aiškinamasi, kas yra komanda, kokia komandos nauda, komandų tipai, vystymosi etapai, vyraujančios taisyklės, kalbama apie bendravimą, bendravimo problemas bei kritiką. Efektyviam darbui projekte užtikrinti komanda buvo „lipdoma“

pasitelkiant įvairius žaidimus, vaikščiojimą lynu bei kuriant bendrą kūrinių. Nebuvo išvengta skirtingų požiūrių, aštrių diskusijų, kurių metu bandėme geriau pažinti vieni kitus ar išklausti kito nuomonę. Nors buvo nelengva, tačiau tikslas pasiektas – mokymų metu „sulipdyta“ komanda pradėjo sudėtingą darbą su tiksline grupe.

2010 m. gegužės 5-6 d. projekto komandos mokymai vyko Jonalaukyje, Ignalinos rajone, Kadangi tiesioginį darbą su romais dirbti pradėjusi komanda, susidūrė su įvairiausiais sunkumais, darbuotojų mokymams buvo pasirinkta tema „Komandinis darbas. Sudėtingų situacijų valdymas“.

Mokymų metu buvo nagrinėjami tokie klausimai kaip sudėtingos situacijos, konfliktų priežastys, asmenybiniai poreikiai, bendravimo pozicijos, streso, konfliktų valdymas,

nuostatos. Teorinių užsiėmimų metu sužinojome, kokios būna konfliktų priežastys, kodėl kyla konfliktai, mokėmės, kaip elgtis sudėtingų situacijų metu, susipažinome su metodais, kaip reikia tinkamai bendrauti, kaip valdyti stresą, kaip valdyti konfliktus, išmokome konfliktų įveikimo technikos. Per praktinius užsiėmimus bandėme pritaikyti šias teorines žinias komandose kurdami meniškus kūrinius –

miestus, patiekalus, prisistatymus. Skambėjo dainos, eilėraščiai, stebėjome spektaklį bei įmantrius šokius. Mokymų metu supratome, kad įmanoma suvaldyti bet kokias sudėtingas situacijas, jeigu komanda susitelkusi siekia bendrų tikslų.

2010 m. lapkričio 4 -5 d. projekto darbuotojų komanda dalyvavo komandos mokymuose Trakuose, kurių tema buvo „Komandinis darbas. Efektyvūs sprendimai“. Seminaro metu buvo ieškoma veiklos tobulinimo idėjų, analizuojamos įvairios situacijos, formuluojami tikslai, renkami sprendimai, kuriamas bendros veiklos planas.

Kadangi projektas buvo jau gerokai įsibėgėjęs, iškilo būtinybė susirinkti visai projekto darbo grupei ir rimtai pakalbėti apie tolimesnį efektyvų darbą. Tad šie mokymai buvo skirti iš naujo peržvelgti projekto tikslus, ieškoti sprendimų tolimesniam bei rezultatyvesniam darbui, išanalizuoti jau nuderbtų darbų situacijas bei pamatyti padarytas klaidas, kad ateityje galėtumėme jų išvengti. Šių mokymų metu darbas buvo labai rimtas ir įtemptas, tad grįžome pasisėmę naujų idėjų, kaip įveikti problemas ir sunkumus ir kibome į savo kasdieninius darbus pilni naujos energijos.

Sklaida ir tęstinumas

2011 m. spalio mėn. padėjome organizuoti tarptautinę konferenciją **“Romų integracija: misija (ne)įmanoma?”**. Konferencijos metu buvo aptarti romų integracijos į visuomenę ir darbo rinką aspektai, sėkmės ir nesėkmės, dalinamasi įgyta patirtimi ir mokomasi iš užsienio šalių gerosios praktikos pavyzdžių. Konferencijoje dalyvavo ir patirtimi dalinosi užsienio partneriai iš Čekijos, Nyderlandų karalystės, atstovai iš JTVP Regioninio biuro bei Europos Komisijos.

Kartu su partneriais 2011 m. balandžio mėn. organizavome **Tarptautinės romų dienos minėjimą**.

Kartu su partneriais ir su LR kultūros ministerija organizavome apskritojo stalo diskusiją tema **"Ar Lietuva pasirengusi atsigręžti į romus"**?

Teikėme **siūlymus „Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2012 – 2014 metų veiklos planui“**. Kartu su partneriais – kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis - parengėme rezoliuciją dėl romų integracijos strategijos Lietuvoje.

Su pateiktais siūlymais galite susipažinti čia

http://visiskirtingivisilygus.lt/wp-content/uploads/2012/03/Rom%C5%B3-integracijos-strategija_FINAL.pdf

Dalyvaujame diskusijose dėl šio plano ir projektui pasibaigus.

Žiniasklaida apie su projektu susijusias veiklas

<http://vilniaus.diena.lt/naujienos/miestas/policijos-poste-romai-gamins-kebabus-228130>

<http://www.15min.lt/naujiena/miestas/vilnius/41/48474/>

<http://www.lrytas.lt/videonews/?id=12479328461247019873>

<http://www.laikas.lt/lt/info/1991/romu-integracija-i-visuomene--ilgalaikis-procesas>